

# НАРОДНЫ НОВИНКЫ

КУЛЬТУРНО-СПЛОЧЕНЬСКИЙ ТЫЖДЕННИК РУСИНІВ СР



р. XX • ч. 46 – 47 • 24. новембра 2010

<http://www.rusynacademy.sk>

## Факты о українізації

Дістала ся мі ро дук книжка під назвов „30 років Культурного союзу українських трудящих ЧССР“, котру видав у році 1982 ЦВ КСУТ. Интересне є, же іщі в році 1982 функціонарі КСУТ не говорили о народности „Русин-Українець“, але лем о Українцях. Очівісно, до того часу іщі не застигли виробити народ, котрый ся зродив аж 20. 1. 1990 року, кідь в єдну годину із народу Українців выклоновили новий народ – „Русины-Українці“, ку котрому ся ани на Словенську, ани нигде інде у світі, никто не голосить. Не хочу ся тепер о тім росписовати, хочу увести, же за 30 років КСУТ видав веце як 341 розлічных книжок а были выда- ны ай такы, котры із українсков народностев не мали ніч до діла, як наприклад „Завдання нашого садівництва“, „Основи свиноводства“, „Кормовые растения про животных“, „Вспашка стерні“, „Українські буржуазні націоналісти запеклі вороги радянського народу“ і много далшых подобных книжок. Авторы книг писали не про людей, але про себе і про гонорарі. В часі, коли ся заводжова- ла українізація Русинів, організовали ся ай курсы українського языка, котрых было 209 (?), а дале выказовали такы акції в ціслах:

– 430 выступлїнь НХС за участи 54 000 людей, річно на курсах українського языка ся учіло 2 800 людей, было выданых коло 180 текстів лекцій, за рокы 1976 – 1981 было прочітаных 1 533 лекцій, зробленых 576 бісід, 894 академій, 22 вечорів вопросів і одповідей, презентованых 327 філмів, приправлєных 7 вечорів інтернаціоналной дружбы а на вшиткых тых акціях взяло участь 164 096 людей.

– Умелецьких колективів у році 1981 было 352, в секції роботы з книжков было 1 181 акцій, на котрых взяло участь 721 134 людей.

Уведжены цісла збожнёвали функціонарі КСУТ з пересвідчїнем, же люде на русиньскых селах ся перероджують на Українців. Ціслам барз вірили!

### А яку суть выслідкы нученой українізації?

В 60-ых роках українське школство ся скоро розпало, люде одмітали українську орьєнтацію надіктвану резолюціов ЦК КСС з року 1952. А так выслідком є, же акції были неуспішны, але одміны за акції были высокы, міліоны корун лем так ся минали. Люде на селах ся не навчили бісїдовати по українськы а наконець українізація нам принесла реаліту, же скоро 75% Русинів собі пише народность словенську і переважна часть людей до 50. року свого віку не знать читати тексты написаны азбуков. Такы суть выслідкы нученой українізації Русинів на Словенську. Не чудуйме ся, же є велика асімілація на русиньскых селах праві зато, же Русинам українізація не помогла, але пошкодила. Люде на русиньскых селах за сильной мадярізації не втікали од свого роду, на літургіях слухали русиньске материнське слово, на селах бісїдовали по русиньскы нелем старшы люде, але ай священници, учітелі, діти. А днесь? Одповідь собі каждый найде, кідь ся попозерать навколо себе.

Наконець мушу повісти функціонарям СРУСР: не называйте Русинів назвов, котру люде не прияли, назвов „Русин-Українець“. Мы – Русины, были сьме Русинами а Русинами ай зістанеме.

Іван БАНДУРІЧ, Бардеїв

## Я РУСИН БЫВ, ЄМ І БУДУ, А ПРИ СПИСОВАНЮ ЛЮДЕЙ 21. МАЯ 2011 НА ТО НЕ ЗАБУДУ!

ŠTATISTICKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY ШТАТІСТІЧНИЙ УРЯД СЛОВЕНЬСКОЙ РЕПУБЛІКЫ

SČÍTANIE OBYVATEĽOV, DOMOV A BYTOV 2011 СПИСОВАНЯ ОБЫВАТЕЛІВ, ДОМІВ І БІТІВ 2011 SODB SL-O

Vyplní sčítací komisár Выполнивъ списуючий комисар

### LIST OBYVATEĽA ЛИСТ ЖЫТЕЛЯ

**10. Národnosť Народность**

slovenská / словенська  česká / чеська   
rusínska / русиньська  ruská / руська   
romská / ромська  ukrajinská / українська   
iná: inia: \_\_\_\_\_

**11. Materský jazyk Материнський**

slovenský / словенський  český / чеський   
rusínsky / русиньський  ruský / руський   
ukrajinský / український  iná: inia: \_\_\_\_\_

**9. Štátne občianstvo Штатне обчанство**

SR / СР  bez štátnej príslušnosti / без штатной принадлежности   
iné: inie: \_\_\_\_\_

„ЯК ЛЮДЕ СЛОБОДНЫ ЖЫТЬ ХОЧЕМЕ З ВАМИ, РУСИНЫ ЖЕЛАЮТЬ БЫТИ РУСИНАМИ, СВОЮ ЦЕРЬКОВ, ЯЗЫК, ОБЫЧАЙ ХРАНИТИ, ЧІМ НАС БОГ СОТВОРИВ, ТЫМ ХОЧЕМЕ БЫТИ.“

Александр ПАВЛОВІЧ, будитель Русинів

# „Не забудь на свою колыску“

Під таков назвов одбыла ся **17. октобра 2010 в селі Вышній Тварожець** (окр. Бардеєв) культурно-сполоченська акція. Їй главным організатором був „Союз Русинів-Українців СР“ (СРУСР) із Пряшова а на акції, окрем функціонерів уведженої організації, взяли участь і представителі Окресной рады СРУСР з Бардеєва. **Заміром акції было глядати в селі „Русинів-Українців“**, як повіла конферансьєрка програму Ева Олеярова, тыж функціонеря СРУСР у Пряшові, родачка із села Фулянка.

На зачатку хочу повісти, же **намага СРУСР глядати по русиньских селах колыску народности „Русин-Українець“ є марна. Такой народности в Словенській републіці нїт, ани в селах нашого окресу.** Проукраїнська організація СРУСР, котра є наслідницьков організаціє бывшого „Культурного союзу українських трудящих“ (КСУТ), ся снажить переробити Русинів на Українців нелем в інтенціях бывшой Української народной рады (1945 – 1951), але главно на основі резолюції Президії ЦВ КСС із 28. юна 1952. З того плынув приказ, же Русины на Словенську суть Українцями. Функціонерів СРУСР мерзить факт, же главно по році 1989 знову ожыли Русины на Словенську (русиньська народность і тыж грекокатолицька церьков были заказаны до р. 1968, респ. 1989). **На Словенську при списованю людей у році 2001 к русиньскому материньскому языку ся пригласило 54 907 жытелів а к українському 6 340! На ниякім русиньскім селі жытелі міджі собов не комунікують в українськім языку! Комунікують лем в языку русиньскім.** Снага українських організаці на Словенську в роках 1945 – 1989 ани

за великой підпоры ЦВ КСС переробити Русинів на Українців не была успішна. **Нучений недемократічний насилный процес українзації Русинів на Словенську Русины не прияли а не прияли ани неекзистуючу народность „Русин-Українець“, котру умело вытворили 20. януара 1990 в Пряшові по зануку старого КСУТ і створіноу новой проукраїнської організації СРУСР.** Функціонері СРУСР в році 1990 нас Русинів назвали умелов назвов „Русин-Українець“ з цілём, же кідь Русины одшмарили народность українську, може собі освоють нову назву на означіня своєї ідентиты. **Реаліта є але така, же тот трік їм не вышов а Русины рішыли зістати тима, якыма ся народили – Русинами!**

**Робити агітачны акції в проспіх неекзистуючої народности „Русин-Українець“, яка была ай в селі В. Тварожець, є в розпорі зо статєв 12 Уставы Словенской републіки.** Функціонері СРУСР бы мали решпектовати в тім аспекті Уставу СР. Статя 12 Уставы СР говорить: *„Každý má právo slobodne rozhodovať o svojej národnosti. Zakazuje sa akékoľvek ovplyvňovanie tohto rozhodnutia a všetky spôsoby nátlaku smerujúce k odnárodňovaniu.“*

В селі В. Тварожець при списованю людей в році 2001 к русиньскій народности ся приголосило 61 жытелів а к українській 9. В селі тогды жыло доведна 136 жытелів, причім 66 з них собі написало іншу народность, переважно словенську. Є то слободне рішіня жытелів села і тот факт мусять решпектовати і функціонері „Союзу Русинів-Українців СР“ у Пряшові.

Русиньська оброда на Словенську пожадала компетентны штатны органы змініти назву СРУСР на „Союз Українців Сло-

вацької республіки“ а к тій пожадавці припоїла факты і аргументы в розсягу 81 сторінок.

На споминану акцію, на якій была богата участь, были позваны і родаци з того села. В програмі выступила популярна співачка русиньских народных співанок Марія Мачошкова з Пряшова, котра Тваріжчан потішыла семома русиньскыма співанками. В програмі успішно выступили тыж М. Гмітерова, З. Якубова, І. Світкова і народна музика С. Калиняка зо Свідника. Шкода, же до Тваріжця не пришли позваны членове співацької колективу з Ряшова і мужской співацької группы з Нижней Полянky. Самотный програм як публіці, та і мені ся любив. Скоро 20 русиньских народных пісень співачи інтерпретовали перфектно а многы ведно зо співаками заспівала собі ай пуліка. Выступаючі были оцінены сердечным аплавром а од містных школярів дістали букеты квіток. Похвалити треба ай старосту села **Йозефа Балацака**, як ай посланців сільской рады за добры условия, якы створили про акцію. Шкода, же слова модераторки пані Е. Олеяровой окрем многих неправд і застарітого обсягу мали іншый ціль, як мали співачи. Хвалити бывшу роботу „Культурного союзу українських трудящих“ (1954 – 1990) або СРУСР з погляду охраны тзв. „нашой“ культуры (хыбаль української) є досправды оповажливостєв, зато же **уведжены організації зловжывали і зловжывають русиньску культуру в проспіх української в тім змыслі, же русиньску культуру поважують за українську.** Дотеперь не узнають выдобытки Русинів за roky 1989 – 2010. Неправдов є, же *Маковицька струна* в Бардеєві выховала

много вызначных особностей-співаків. Не выховала, лем дала їм простор выступати на акції. Тыж выдвиговати вызнам О. Гаганця, родака з В. Тваріжця (епіскоп грекокатолицької церькви од р. 1843) організації СРУСР є уж пізно, зато же по році 1945 проукраїнські організації не узнавали ани грекокатолицьку церьков, ани ей вызначных представителів. Памятна табла вызначному діятелєви грекокатолицької церькви і жертвовному Русинови была в селі одкрыта вдяка Русиньскій оброді – РК в Бардеєві. І так по каждім пункті культурного програму слова модераторки были пропагандов адресованов неекзистуючої народности „Русины-Українці“. **В переважній мірі на русиньских селах жыють жытелі русиньской народности, а не „Русины-Українці“.**

**Негативны засягы функціонерів СРУСР до русиньской культуры і вообще до жывота Русинів у формі насилной недемократічної українзації Русинів бы ся в тім часі уж не мали проявляти.** І конечно бы сі уж мали усвідомити, же резолюція КСС з року 1952 уж не платить а, з другого боку, суть повинны решпектовати Уставу СР.

Участны функціонері проукраїнської організації на агітачнім вечорі у В. Тваріжцю бы мали такы акції організувати передовшыткым у своїх родных селах (Выдрань, Фулянка, Н. Орлик і под.), а не в русиньских селах Бардеєвского окресу (Луків, Бехерів, В. Тварожець і под.).

Свою статью хочу закінчити словами епіскопа Павла П. Гойдича з року 1927: *„Я не ем Великорус, ани Українець. Я ем Русин, котрый ту хоче жыти і умерти!“*

Іван БАНДУРІЧ, Бардеєв

Інштїтут русиньского языка і культуры Пряшівской  
унїверзїты в Пряшові  
Сполок русиньских писателїв Словенська

Вас позывають на  
науčný семїнарь з мїдїжнароднов участєв

**Русиньскій списовный язык на  
Словенську і сучасна література,**

котрый буде 2. децембра 2010 о 9.00 год.

в засїдалнї Ректорату ПУ, Нам. легїонарїв 3, 1. шток, ч. дв. 21.

## Програм

- 9.00 – Регїстрація участнїкїв
- 9.30 – Отворїня семїнаря
- 9.45 – доц. ПгДр. Анна Плїшкова, ПгД., ІРЯК ПУ  
*Русиньскій язык на Словенську 1995 – 2010: тенденці зблїжованя варїантїв*
- 10.15 – ПгДр. Кветослава Копорова, ІРЯК ПУ  
*Русиньска языкова норма на прикладах з перїодичной пресы і красной літературы*
- 10.45 – доц. ПгДр. Василь Ябур, к. н., ІРЯК ПУ  
*К проблематїці аспектуалных категорїй в русиньскім языку*
- 11.15 – Дїскузія
- 11.30 – Павза
- 11.45 – Мгр. Валерїй Падяк, к. н., Выскупный центр карпатїстїкы, Ужгород  
*Карпаторусиньска література в перїодї народного възроджїня*
- 12.15 – Мгр. Алена Блїхова, ІРЯК ПУ  
*Сучасна русиньска література на Словенську*
- 12.45 – доц. ПгДр. Петер Каша, к. н., Інштїтут русїстїкы, українїстїкы і славїстїкы ФФ ПУ  
*Актуалне і надчасове в творбї Штефана Сухого*
- 13.15 – Мгр. Івана Джундова, ПгД., ІРУС ФФ ПУ  
*Зелена фатаморгана Марїї Мальцовской*
- 13.45 – Дїскузія
- 14.00 – Закїнчїня

Семїнарь є реалїзований у рамках грантового проєкту ВЕГА 1/0399/08 –  
*Русиньскій списовный язык на Словенську: выскум і розвиток*

## Наслїдкы українзації Русины чують доднесь

З інтересом ем сі прочїтав статью Івана Бандурїча під назвов *Українізація Русинів на Словенську* в *Народных новинках* ч. 42 – 43/2010.

Зайнтересовала ня своєв ерудованостєв і указанєм на історїчны факты, котры пересвідчующо высвітлюють процес українзації на Словенську по році 1952. Много з того, што І. Бандурїч написав, є общо знаме, але в каждім припадї є потребне, абы ся о тїй смутній етапі жывота Русинів говорило і робило дале над фактографїчныма доказами. **Українізація была єдным із найзакернїшых способів лїквідації єдної із народностей екзїтуючїх в Европі і проявом практик рішаня народностного вопросу з боку комуністїчного тоталїтного режіму. Наслїдкы українзації Русины, нажаль, чують доднесь і буде треба зробити іщі много про то, жебы в думаню многих Русинів змініло ся одношіня к собі самому і к властній народній ідентїчности.**

Статью І. Бандурїча бы ем хотїв про історїчне уцілїня доповнити фактом, же українзація ся реалїзовала наслїдно по лїквідації грекокатолицької церькви, была єднотным програмом ЦВ КСЧ і частєв єго церьковной політїкы в Чеськословенську. Сучасно підкреслюю, же є смутне, кідь днесь собі в минулости так пронаслїдоване веджїня грекокатолицької церькви тоты факты не усвідомлює і зловжывать ослабену гордость русиньских віруючїх на словакізацію церьковного жывота. Предпо-

кладам, же теперїшні „ангажованы Русины-Українці“ собі прочїтали тоту статью а было бы з їх боку характерне і честне, кїбы вступили до свого сумлїня і **холем кус ся задумали над тым, ці не патрять міджі тых, котры доднесь просаджують проти властному народу лінію антірусиньской політїкы, яку даколи реалїзовали КСЧ і тоталїтний режім.** Бо треба раз і навсе скінчїти з теорїями о походжїню Русинів ці о єдинім українськім строми з русиньсков „гілков“ (конариком). **Русины суть самостатным стромом, хоць і малым, але зо своїм властным корїнем, душов, історїєв ці традиціями.** Жыєме на зачатку 21. стороча в новых сполоченсько-полїтїчных условиях, в новій Европі. **Українізація была і зістане ганьбов тых, котры были в ей службах, а то тым веце, же ей просаджовали многы з рядїв Русинів.**

Вїрю, же статью Др. Івана Бандурїча собі прочїтали і многы нашы молоды Русины і **про свій жывот собі возьмуть поучїня, жебы не повторили хыбы і слабость своїх отцїв і дїдїв, але за каждых условїй най ся снажать быти тым, кым їх Бог створив – Русинами,** як написав в єднім своїм стиху Александр Павлович. Думам собі, же приближующе ся списованя людей **буде нагодов направити честь Русинів і способом як забыты на кривды, якы їм вчїнила українзація.**

Юдр. Петро КРАЙНЯК, Пряшів

## Чїтайте КНИЖКЫ в русиньскім языку

В Пряшові мож їх купити в тых обходах: **АВ КНИЖУ – HUDOBNINY** (бывша Советьска книга, Главна 2), де є найвекшыи выбїр. Потїм в **CAMPUS**-ї (у високошкольскім ареалї Пряшівской унїверзїты на ул. 17. новембра ч. 1), де суть і учебнїкы. Далє в: **Jules Verne** (Главна ч. 49), **balada.literárna kaviareň** (ул. 17. новембра ч. 102), **JUVENTUS** (ул. 17. новембра ч. 104).

**Желаме присмне чїтаня і здобываня новых знань, а в непослїднім рядї – здоконалєваня ся в русиньскім списовнім языку.**



# Мы не сьме як они (?)

Русины жыють на сверovýchоді Словеньска од непамяти, то значить, же суть автохтонныма жытелями на тій території. Належать правдоподобно до той підмножыны предків, котрых теперь дакотры „евфорісты“ называють старыма Словаками. Кідь ем був в році 1997 на 4. Світовім конгресі Русинів у Будапешті, істий гостючий мадярський історик у своїм приговорі спомянув, же кідь свого часу пришли (ці вторгли на малых брыдких кониках?) до Карпатской котлины предходцёве днешніх Мадяр, натрафилы ту на Рутенів. Не знам, ці наразили і на одпор, але старых Словаків тот історик не споминав...

Дость на тім, же розлічны народы на тій території жыли коло себе оддавна – в добрім і в злім, а жыють ту доднесь. Лем не вшыткы еднак, бо судьба і розлічны околности вершать своє діло нелем на єднотливцях, але і на цілтых народах. А так ся з часу на час стане, же єден з народів, котры жыли коло себе в біді, але в порозумліню, одразу ся дістане до позиції надряджености над тым другим. А тот другый му нараз заваджать...

Словацы ся хопили соломкы і нараз по роспаді Австро-Угорьска ся стали штатовым народом. Але Русины (котры окрем іншого ведно зо Словаками закладали Матіцу словеньску) то тыж стигли, днесь бы сьме могли повісти – „вступити до Европской унії“. А Підкарпатська Русь там вытримала по другу світову войну. По ній ся але стала сучастёв большевіцкой советьской Украйны, де ся Русины поступно роспынулы, аж докы офіціально не заникли. А офіціально їх там нїт ани днесь, і хоць Украйна навонок выступать як демократічна країна. Наopak, Словеньско ся по розлічных періпетіях стало самостатнов дежавов. Но то уж є новша історія. Я бы ся хотів вернути перед рік 1968.

Русины, котры жыли на території Словеньска, в повойновім періоді, то значить од наступу комуністів до влады, адміністративно тыж не ествовали. Насилно была зліквідована грекокатоліцька церьков і вшытко русинське, враховано шкoлства, котре было на приказ Москвы українізоване. Я ся до той добы народив і поступно ем зачав тоту народностну проблематіку спознавати на властній скорі. Мої родічі мали учительську професію, народили ся на території, на котрій жыли Русины, зато і на тій території по войні учителёвали. По українізації шкoлства в неславных пятьдесятых роках наш отець прияв понуку робити ведучого редактора про україньскы видання при Словеньскім педагогічнім видавательстві в Братіславі. Прото сьме ся і мы (я і мій старший брат) дістали мімо території, про котру ся шкoльскы учебники в Братіславі видавали.

В часі літніх вакацій сьме в роднім селі нашого нянька комуніковали лем по русиньскы а через шкoльскый рік сьме уж не мали можность збачіти розділ міджі нашым материньскым языком і тым, котрый був у народностных школах урядно надіктований – ним був язык україньскый. Нашы шкoльскы рокы проходили в іншоязычнім просторі – ці то в Братіславі, в Празі, Зволені, або у Пряшові. Быв то але період, кідь сьме тоты аномалії народностного характеру не давали до даякых політічных звязей.

Аж по матурі на Середній умелецькій школі в Братіславі і по приході до Пряшова ем ся з тым проблемом зачав стрічати – так бы-м повів – тварёв в тварь. Наприклад, кідь ем нагодов наступив до тогышнёго Україньского народного (!) театра (днесь Театер А. Духновича). Не як витварник, але рівно як „соліста“ драматічного колектіву. На зачаток каждой новой інсценациі было чітання і аналіза пєсы. Тот чітання але было такого характеру, же сьме ся мусили на самый перед учіти чітати україньскы тексты. Тот проблем мали главно герці, котры были родом з домашнёго – русиньского реґіону. Але были там і другы (Гайный, Хохолоуш, Прохазка...), котры знали по україньскы. Аж омного пізніше сьме ся дізнали, же то были волиньскы Чехы, котрым Бенеш (перед одступлінем території Підкарпатской Руси Советьскому союзу) доволив вернути ся до своєї домовины – вымінов занаівных Русинів, котры увірили пропаґанді і одходили на Украйну з надієв на ліпший жылот. Днесь уж знаме, який то був жылот...

Потім ем ся на даякий час дістав до Чеських Будєєвіц, де ем сі одкритив закладну воєньску службу. До Пряшова ем ся вернув восени 1967 року і наступив ем як витварный редактор до україньского місячника *Дружно вперед*. Ёго выдавателём був „Культурний союз україньских трудящих“ (днесь бы міг vznikнути в Празі, бо там в сучасности робить найвеце Українців). Быв то властно такый малый центральный выбор єдной умело переробленой народности, бо практично од першого таёмника аж по шофера там робили вшыткы Русины. То уж ем сі усвідомлєвав тоту схізoфрєнію і сучасно ем креслив словеньских збойників в часописі *Рогач*... А іші к тому пришла Пражска ярь року 1968 і Александер Дубчек...

Настала політічно-сполоченьска полегота, котру позітивно учули і Русины. Але не проявили ся спонтанно, як бы сі може дахто думав. Были ту і сценарі, котры ся наконець в авґусті того істого року і наповнили вступом споєнецьких войск Варшавского договору. Прото тоты, котры з набытой україньской ідентіты цалком добрі профітовали, по даякых змінах ани барз не

тужыли. Но а далша часть уж была орьєнтована на вшытко україньске так міцно, же їм скорше на сердцю лежала судьба советьской Украйны, як судьба властного народа. Подля того і вызерали односины в часах твердой нормалізації, по придушіню тзв. возродного процесу в Чеськословеньску. Учув ем то на властній скорі. Но мушу признати і то, же к пропушці з роботы ем дав імпульс я сам. К першому вырочу вступу войск на нашу територію ем приправив обалку часопису... Мій намір вышов на поверьх тісно перед выдрукованём часопису...

І так ми заказали публіковати. Пізніше ся вказало, же на цілтых 17 років. До подій з року 1989 уж споєнецькы танкы не засягли, а кідьже то комуністичны ідеолоґове допереду вітрили, думам сі, же самы были ініціаторами гесел проти насилству, враховано взнику ВПН і вшеліяких тых „ніжностей“ (НЕ СЬМЕ ЯК ОНИ). Може зо страху, жебы ся їм не стало того, што Чавшескови в Румуньску. В такій атмосфері ся зачав наповно пробуджати і русиньскый жывел. Ёго активізацію уж не мож было спєрти, і так в куртім часі была заложена *Русиньска оброда*. „Культурний союз україньских трудящих“ але не заникнув, докінця ёго радікальное ядро было і проти взнику єдной організації з назвов *Союз Русинів і Українців*. Пізніше КСУТ переменовали на *Союз Русинів-Українців*, то значить зо смужков, котра в тім часі, як бы в зеркалі, резоновала і при выяснёваню односин міджі Чехами і Словаками.

Членове той організації не хотять в ниякім припаді выступати як чіста україньска організація. Знають, же при сучаснім розложіню сил, потвердженім при посліднім списованю жытельства на Словеньску, бы ей екзистенція стратила свій змысел. Прото часто чуєме з їх боку слова о зьєднoчнoю, котре бы їм дозволило надале на Русинах паразітовати. Вымотати ся з того обятя стоить много сил, але я пересвідченый, же то є єдина путь, як наповнити нашы предствы о направі старых кривд, як і о далшій розвою Русинів. Бо сучасна сітуація на Словеньску, наперек неперестанному черяню політічных ґарнітур, нам Русинам в принципі не спєрать реалізувати нашы наміры, чоґо доказом є, наприклад, кодифікація русиньского языка в році 1995, взник русиньского розгласового і телевізного высылання, Музея русиньской культуры, Інштитуту русиньского языка і культуры на Пряшівській універзіті і под. Видить ся, же околности, выплываючі зо сполоченьской сітуації так на Словеньску, як і в цілоевропскім контексті суть нашым намірам нахылены. **Іде лем о то, абы Русины нашли в собі дость сил, жебы тоты можности знали выужыти на свій хосен.**

**Федор ВІЦО,**  
витварник і карікатурист

## Варголова авкчна олімпіада

Од 8. до 11. новембра 2010 одбыли ся найважнішы авкції світового уменя в трєх авкчных сполочностях – *Christie's*, *Sotheby's* і *Philips de Pury*. Вшыткы авкції ся реалізували в Нью Йорку а про обход із уменём значіли переврат. Ліцітатор із авкчного дому *Sotheby's* Тобіас Меєр підкрєслив, же тоты авкції мали величезный успіх і суть новов подобов обходу з уменём, котры нелем же наповнили обчекованя, але їх і далеко перевершыли. Епіцентром той зміны є праві **Русин Енді Варгол**, култова особность уменя 20. стороча.

Енді Варгол просто реґабілітовав, посунув і вытворив далшый простор про торг з витварным уменём, котрый вдяка нєму заживать першу етапу своєї ренесанції по періоді господарьской крїзы. Уведеме лем пару фактів:

– Почас тых штирєх днів у спомянутых авкчных сполочностях было выдражєных 516 умелецьких работ переважно з другой половины 20. стороча в цілковой сумі 674 000 000 америцьких долларів.

– 3 тых 516 умелецьких работ дражыло ся **45 од Енді Варгола** а выдражєны были вшыткы в цілковой сумі **195 446 000 долларів**, што є **скоро єдна третина з цілковой сумы за вшыткы выдражєны работы.**

– **Найдорожшов проданов работов од Енді Варгола бив образ під назвов *Хлопи і їх жылот*, який ся выдражєв за суму 63,3 міліона долларів.**

– Зарівно **веце як половина зо спомянутых 45 выдражєных работ Енді Варгола ся продала за мінімално 100 процент высшу ціну, як была ціна вступна.** В припаді работы *Шкатулька Брілло* докінця вступна ціна 600 000 долларів за пару минут ся підняла на несподіваных 3 міліоны долларів а ґрафіка на папірю з року 1962 під назвов *Танечный діаграм* ся выдражєла за 1,5 міліона долларів із вступной ціны 400 000 долларів.

І хоць світова господарьска крїза ся обходу з уменём дотулила лем окраєво, така рекордна реґабілітація выкликала дослова сензацію і демонштровала силну платформу інвестиції до уменя. Найважніший момент штирєх силных авкчных днів бив, же попри імпрєсіоністичнім витварнім уменю ся дефінітівно атєстовав поп-арт як „іконічна“ лінія уменя 20. стороча в сфері торгу з уменём, але ай в области теорії уменя і витварной крїтики, чім ся частіше проявлять главно у квантіті, але і у кваліті презентації поп-артовых творів у найліпшых музеях і ґалєріях. А мотором того є Енді Варгол, котрый посунув себе, але і далшых поп-артістів (Рой Ліхтенштайн, Кейт Ґарінґ, Том Васелман...) до той самой „ліґы“, в якій суть уж теперь Ґ. Матіс або П. Пікасо. Веріфікаціов той моєї уваґы є ясна демонстрація спомянутых творів і їх продажных, выдражєных цін! А в тій ровині дозволю сі зістати холем до найблизшых ярьніх авкцій року 2011 і почекати, на котрім місцю в продаваню своїх работ зась буде Енді Варгол як найліпше заробляючий умелець по смерті.

**Мартін ЦУБЯК,** куратор і ґалєріста

### НАРОДНЫ НОВИНКИ

Выдавать **Русин і Народны новинкы.** Реалізоване з фінанчнов підпоров Міністерства культуры СР – програм *Культура народностных меншын 2010*. Шефредактор: Мґр. Александер ЗОЗУЛЯК, редакторка: ПґДр. Кветослава КОПОРОВА, языкова редакторка: доц. ПґДр. Анна ПЛІШКОВА, ПґД. Adresa: **Ľudové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR.** Tel.: 0905 470 884. Реґістрачне ч. **EV 327/08, МІС 49 438.** Опублікованы погляды дописователів не мусять быти згодны з поглядами редакції.

Адреса новинок на інтернеті: [www.rusynacademy.sk](http://www.rusynacademy.sk),

<http://narodny-novynky.presov.sk>, E-mail: [rusyn@stonline.sk](mailto:rusyn@stonline.sk)

Rusín a Ľudové noviny  
Duchnovičovo nám. 1  
081 48 Prešov 1  
D+2  
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti  
080 02 PREŠOV 2